AVİM Yorum • No: 2025 / 42 • Mayıs 2025

KARADENİZ HAVZASINDA AB'NİN ZORLAYICI YAKLAŞIMLARINA KARŞI İŞLEVSEL İŞBİRLİĞİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Bu yazı ilk olarak AVİM tarafından 29 Nisan 2025'te yayınlanan İngilizce bir makalenin Türkçe çevirisidir.

I. Türkiye'nin KEİ'deki Önemi: Bölgesel Sahiplenme ve Çok Taraflılık için Bir Vizyon

Türkiye'nin 1992 yılında Karadeniz Ekonomik İşbirliği'nin (KEİ) kurulmasındaki kurucu rolü, bölgeyi ekonomik karşılıklı bağımlılık yoluyla bir "refah bölgesi "ne dönüştürmeye yönelik stratejik vizyonunu yansıtmaktadır. Merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın öncülüğünü yaptığı Boğaziçi Deklarasyonu, tarihi memnuniyetsizlikleri ve farklı jeopolitik ittifaklara bağlılığı olan devletler arasında çok taraflı işbirliğini teşvik etmek için Türkiye'nin öncülüğünde bir girişim olarak ortaya çıktı. Bu çaba, KEİ'nin sözleşmesinde de yer alan bir ilke olarak, ortak ekonomik çıkarları siyasi anlaşmazlıklara önceleyerek, bölgesel çatışmaları azaltmayı amaçlamıştır[1].

AVİM analizleri, Türkiye'nin bölgesel sahiplenmeye olan bağlılığının altını çizmekte, KEİ'yi dış hegemonyaya karşı bir denge unsuru olarak çerçevelerken, enerji, ulaşım ve ticaret gibi sektörler aracılığıyla istikrar için "kapsamlı bir vizyon" geliştirmektedir. Bu anlayışımızı yansıtan bir örgüt olan KEİ, Daimi Sekretaryasını İstanbul'da kurarak ve uzlaşmaya dayalı karar alma mekanizmasını savunarak Türkiyeye kendisini hem Avrupa hem de Asya için bir arabulucuk habercisi olarak konumlandırma imkanı tanımıştır[2].

Diğer taraftan, AVİM tarafından Türkiye için bir dış politika stratejisi olarak önerilen **Yapıcı Avrasyacılık** yaklaşımının, pratik ifadesini KEİ'nin operasyonel çerçevesinde bulduğini söylememiz mümkündür. Çeşitli AVİM yorumlarında ifade edildiği üzere, önerdiğimiz yaklaşım sıfır toplamlı jeopolitiği işlevsel işbirliği lehine reddetmekte, Türkiye'nin Batılı kurumsal bağlarını sürdürürken Doğulu komşularıyla ortaklıklarını derinleştirmesini öngörmektedir.

Örneğin, Türkiye'nin Karadeniz Tahıl Girişimi'ne (2022-2023) aracılık etmesi, KEİ'nin

bölgesel mekanizmalar aracılığıyla küresel zorlukları ele alma rolünü örneklemiştir. Benzer şekilde, Türkiye'nin Rusya-Ukrayna çatışması sırasında Montrö Sözleşmesi'ni uygulaması, uluslararası hukukun koruyucusu ve Karadeniz güvenliğinde istikrar sağlayıcı bir güç olarak ikili rolünü pekiştirmiştir. Bu çabalar, AVİM'in Türkiye'nin "stratejik özerkliğine" yaptığı vurgu ile örtüşmekte ve büyük güçleri yabancılaştırmadan, barışı ilerletmek için KEİ gibi çok taraflı platformlardan yararlanmaktadır[3].

2023-2024 dönem başkanlığı sırasında Türkiye, **proje odaklı pragmatizm** yoluyla KEİ'nin görev alanını yeniden canlandırmıştır. Öncelikler arasında Proje Geliştirme Fonu'nun (PDF) yeniden canlandırılması, KEİ Ekonomik Gündemi'nin modernize edilmesi ve Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Çalışma Grubu aracılığıyla dijital altyapının geliştirilmesi yer almıştır. Türkiye, KEİ İş Konseyi'ni yeniden aktif hale getirerek ve İstatistiki Veriler Koordinasyon Merkezi'ni yeniden başlatarak diplomatik diyaloğu, kolaylaştırılmış gümrük işlemleri ve KOBİ dostu ticaret politikaları gibi somut sonuçlara dönüştürmeye çalışmıştır.

Erivan'daki Dünya Bilgi Teknolojileri Kongresi (WCIT) gibi girişimlerle vurgulanan teknolojik girişimciliğe odaklanma, Türkiye'nin KEİ'yi küresel dijital dönüşüm eğilimleriyle uyumlu hale getirme çabasının altını çizmiştir. Bu adımlar sadece Türkiye'nin liderliğini pekiştirmekle kalmamış, aynı zamanda KEİ'nin değişen bölgesel dinamikler arasında güncel zorluklara uyum sağlama kabiliyetini de göstermiştir[4].

II. Ermenistan'ın KEİye Uyumu: Normalleşme ve İç Reforma Giden Yol

Ermenistan'ın tarihsel istikrarsızlaştırıcı mirası, özellikle de Karabağ çatışmasındaki rolü, uzun süredir bölgesel ilişkileri karmaşıklaştırmış ve çok taraflı çerçevelere uyum sağlamasını engellemiştir. Çözülmemiş toprak anlaşmazlıkları ve Ermenistan'ın Türkiye ile normalleşmeyi belirlenmiş ön koşullara bağlama ısrarı, kalıcı diplomatik çıkmazlar yaratmıştır[5].

Ancak KEİ'nin siyasi memnuniyetsizliklerden ziyade ekonomik karşılıklı bağımlılığa yaptığı vurgu, Ermenistan'a bölgesel rolünü yeniden ayarlaması için bir platform sunmaktadır. KEİ'ye katılarak Ermenistan, kapalı sınırlara rağmen Türkiye üzerinden sınırlı ticarete izin veren çok taraflı taşımacılık lisans sistemi gibi mekanizmalara erişim kazanmakta ve yararcı bağlantıları teşvik etmektedir. Bu durum, AVİM'in KEİ'yi işlevsel işbirliğinin tarihsel düşmanlıkları kademeli olarak azalttığı bir çatışma dönüşümü aracı olarak analiz etmesiyle örtüşmektedir[6].

Ermenistan'ın **KEİ Bilgi ve İletişim Teknolojileri Çalışma Grubu (2024-2025)** koordinatörlüğü, teknik işbirliğinin bölünmeler arasında nasıl köprü kurabileceğini örneklemektedir. Erivan'da Dünya Yenileşim ve Teknoloji Kongresi (WCIT 2024) gibi etkinliklere ev sahipliği yapan Ermenistan, kurumlarını farklı bakış açılarıya tanıştırırken kendisini bölgesel bir teknoloji merkezi olarak da konumlandırmaktadır[7].

KEİ'nin dijital dönüşüm gündemi tarafından desteklenen bu tür girişimler, Ermenistan'ı açıklık ve birlikte çalışabilirlik normlarını benimsemeye teşvik ederek dolaylı olarak

yanlızcılık eğilimlerine meydan okumaktadır. Benzer şekilde, KEİ **Turizm Çalışma Grubu'nun (2025-2026)** yaklaşan koordinasyonu, iç reformları kolaylaştırabilir. Bizans kültür rotalarının haritalandırılması ve somut olmayan mirasın desteklenmesi gibi projeler Ermenistan'ın Ani harabeleri gibi Türk ve Müslümanlar için önem taşıyan yerlerle ilişki kurmasını da gerektirmedik ki, bu da Ermenistan'ın tarihsel dışlayıcı söylemleriyle çelişen bir adım olarak nitelendidilebilir. Dünya Bankası'nın Gümrü (kültür turizmi) ve Dilijan (ekoturizm) gibi kümelerin geliştirilmesine odaklanması, Ermenistan'ı ulusal kimliğini etnik merkezli sembolizm yerine, ortak bölgesel miras etrafında yeniden şekillendirmeye teşvik etmektedir[8].

KEİ'nin kültürlerarası diyalog ve ekonomik karşılıklı bağımlılığa dayanan yumuşak gücü, Ermenistan üzerinde sistematik ayrımcılığı ele alması için normatif baskı uygulamaktadır. Ermenistan'ın ayrımcılık karşıtı yasa taslağı (2024) ilerlemeye işaret etse de, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine yönelik korumaları içermemesi, süregelen boşlukları vurgulamaktadır. KEİ'nin kültür ve turizm girişimlerine katılım, Türkiye'nin çok taraflı çerçevelerde azınlık haklarını savunmasında görüldüğü gibi, kapsayıcılık ilkelerine uyumu gerektirmektedir. Örneğin, Ermenistan'ın "Karadeniz Gençlik Senfoni Orkestrası" veya ortak film festivalleri gibi KEİ güdümlü projelerde işbirliği yapması, Azerbaycan-Türk ve Müslüman topluluklara karşı yerleşik önyargılara meydan okuyarak çoğulcu değerlere maruz kalmayı teşvik etmektedir. Bu tür bir katılım, Azerbaycan'ın küresel konumunu güçlendirmek için kültürel diplomasiyi başarılı bir şekilde kullanmasını yansıtmakta ve KEİ'nin normatif yakınlaşma yoluyla iç reformu teşvik etme potansiyelinin altını çizmektedir [9].

III. Çatışma Çözümünde Bir Model Olarak KEİ: Batı ve Rus Hegemonyasının Ötesinde

Avrupa Birliği'nin (AB) Orta Asya'da **"zorlayıcı koşulluluğa"** bel bağlaması ve bölgesel güvenliğe yönelik bazı askeri nitelikli yaklaşımlar, çoğu zaman bölünmeleri çözmek yerine derinleştirmektedir. AB'nin Karadeniz Sinerjisi (2008) ve Doğu Ortaklığı girişimleri, demokrasi ve piyasa reformlarını teşvik etmeyi amaçlarken, bölgesel uyum yerine ikili bağlantılara öncelik vermekle ve KEİ gibi platformları istemeden de olsa marjinalleştirmekle eleştirilmiştir[10].

Benzer şekilde, NATO'nun Karadeniz bölgesiyle ilgili caydırıcılık ve savunma duruşu, Geliştirilmiş İleri Mevcudiyet konuşlandırmalarında örneklendiği üzere, bölgesel güvenliği sıfır toplamlı bir jeopolitik mercekle çerçeveleyerek gerilimleri tırmandırma riski taşımaktadır. Buna karşılık, KEİ'nin **işlevsel işbirliğine** yaptığı vurgu - Türkiye'nin öncülüğünde - dış dayatmalar yerine kapsayıcılığa ve ortak ekonomik çıkarlara öncelik veren bir model sunmaktadır[11].

KEİ'nin eşsiz değeri, farklı jeopolitik gündemleri uyumlu hale getiren **pragmatik bölgesel çözümleri** ilerletme kabiliyetinde yatmaktadır. Türkiye'nin **Karadeniz Uyumu Operasyonu** (2004'ten günümüze) ve yeniden canlandırılan **Proje Geliştirme Fonu (PDF)** gibi girişimlerdeki liderliği bu yaklaşımı göstermektedir. Sınır ötesi altyapı ve

yenileşim projelerini finanse eden PDF, KEİ üye devletlerinin Sulina Kanalı'nın modernizasyonu ve dijital bağlantı çerçeveleri gibi somut sonuçlara odaklanarak siyasi çıkmazları aşmalarını sağlamıştır[12].

Aslında bu çabalar, sorun temelli işbirliği lehine blok siyasetini reddeden "Yapıcı Avrasyacılık" stratejisi ile uyumludur. Örneğin, Türkiye'nin 2022 Karadeniz Tahıl Girişimi'ne (KEİ'ye bağlı bir çaba) arabuluculuk etmesi, bölgesel sahiplenmenin NATO veya AB çerçevelerine dayanmadan küresel krizleri nasıl ele alabileceğini göstermiştir[13].

AVİM akademisyenleri, Türkiye'nin arabuluculuğu ile güçlendirilen KEİ'nin işlevselliğinin, **büyük güç rekabetine sürdürülebilir bir alternatif sunduğunu** savunmaktadır. Ankara'nın ev sahipliği yaptığı 2025 çok taraflı görüşmeleri gibi ateşkes sonrası Karadeniz güvenlik çerçeveleri, Türkiye'nin Rusya gibi dış güçleri dışlarken kıyıdaş devletler arasında diyaloğu teşvik etmedeki rolünü vurgulamaktadır. Bu durum, AB'nin çatışma çözümüne yönelik, yardımı genellikle siyasi ön koşullara bağlayan birbirinden kopuk yaklaşımıyla keskin bir tezat oluşturmaktadır. Bu bağlamda, KEİ odaklı işlevsel bir yaklaşımın, NATO'nun bölgeye yönelik caydırıcılığa öncelik veren askeri odaklı politikasını yumuşatma potansiyeline sahip olduğunu akılda tutmakta fayda vardır.

AVİM analizlerinde de belirtildiği üzere, KEİ'nin **"bölgesel sahiplenme** "ye odaklanması - uzlaşmaya dayalı yönetişiminde ve Karadeniz Gençlik Senfoni Orkestrası gibi kültürel açıdan hassas projelerinde açıkça görüldüğü üzere - çözümlerin uzaktaki kurumlar tarafından dayatılması yerine yerel paydaşlardan organik olarak ortaya çıkmasını sağlamaktadır. KEİ, tarihsel olarak hasım olan devletleri BİT ve turizm çalışma gruplarına entegre ederek, ekonomik karşılıklı bağımlılığın etnik-milliyetçi gerilimleri azaltma ve iç reformları teşvik etme potansiyelinin altını çizmektedir[14].

Sonuç

Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ), AVİM'in uzun süredir savunduğu Yapıcı Avrasyacılık ilkelerini somutlaştıran, Türkiye'nin bölgesel sahiplenme ve çok taraflı yenilikçilik vizyonunun bir kanıtını oluşturmaktadır. KEİ, 1992'deki başlangıcından bu yana, birçoğu tarihsel olarak düşman olan çeşitli üye devletler arasında diyaloğu, ekonomik karşılıklı bağımlılığı ve yararcı işbirliğini teşvik etmek için benzersiz bir kurumsal çerçeve sağlamıştır. Türkiye'nin Avrupa, Asya ve Orta Doğu'yu birbirine bağlayan stratejik konumuna dayanan kurucu rolü, KEİ'nin karşılıklı saygı, kalkınma ve uzlaşıya dayalı yönetişime öncelik veren bir platform olarak şekillenmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Bu yaklaşım, Karadeniz'in sadece ticaret ve enerji için hayati bir koridor olarak değil, aynı zamanda ortak zorluklara bölgesel olarak sahiplenilen çözümler için bir laboratuvar olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Ermenistan'ın son zamanlarda KEİ'nin özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri ve turizm alanlarındaki sektörel girişimleriyle bütünleşmesi ve bu girişimlere aktif katılımı, örgütün normalleşmeyi ve iç reformu kolaylaştırma kapasitesini vurgulamaktadır. Ermenistan, teknik ve kültürel işbirliğine girerek bölgesel çeşitliliğe ve çoğulcu değerlerle giderek daha fazla tanışmakta, bu da onu Türk ve Müslüman mirasına sahip olanlar da dahil olmak

üzere azınlıklara karşı uzun süredir devam eden dışlama ve ayrımcılık sorunlarını ele almaya zorlamaktadır. AVİM analizlerinin de altını çizdiği gibi bu süreç, KEİ'nin siyasi anlaşmazlıkları çözülmemiş devletler arasında bile normatif yakınlaşmayı ve işlevsel işbirliğini teşvik eden yumuşak gücünü göstermektedir. Örgütün çalışma grupları ve sınır ötesi projeleri, kademeli dönüşüm için katalizör görevi görmekte ve üye devletleri, tarihsel anlatıları çağdaş bölgesel gerçeklerle uzlaştırmaya zorlamaktadır.

KEİ'nin çatışma çözümü modeli, Avrupa Birliği'nin ve bazı durumlarda NATO'nun yaklaşımlarıyla karşılaştırıldığında özellikle önemlidir. Batılı kurumlar genellikle zorlayıcı koşulluluğa veya bölünmeleri şiddetlendirme riski taşıyan askerileştirilmiş stratejilere dayanırken, KEİ -Türkiye'nin öncülüğünde - kapsayıcılığı, proje temelli yararcılık ve bölgesel sahiplenmeyi vurgulamaktadır. Proje Geliştirme Fonu ve Karadeniz Uyumu Operasyonu gibi girişimler, işlevsel işbirliğinin siyasi çıkmazları aşarak ve istikrarı teşvik ederek nasıl somut faydalar sağlayabileceğini örneklemektedir. Türkiye'nin özellikle Karadeniz Tahıl Girişimi ve ateşkes sonrası güvenlik diyaloglarındaki arabuluculuk çabaları, hem akut krizlerin hem de uzun vadeli yapısal zorlukların ele alınmasında bölgesel çaplı mekanizmaların etkinliğini göstermektedir.

Özetle, KEİ'nin kurumsal gelişimi ve operasyonel başarıları, Türkiye'nin işbirliği ve istikrara öncelik veren dış politikasının geçerliliğini teyit etmektedir. KEİ, Ermenistan gibi tarihsel olarak hasım devletlerin bile ekonomik ve kültürel işbirliği yoluyla politikalarını yeniden düzenleyebilecekleri bir alan yaratarak, Karadeniz'in Avrasya işbirliğinin bir bağlantı noktası olarak rolünü güçlendirmektedir. Örgütün devam eden başarısı, diyalog, kapsayıcılık ve ortak refaha olan temel bağlılığını sürdürürken, değişen jeopolitik dinamiklere uyum sağlama yeteneğine bağlı olacaktır ki bu vizyon, Türkiye'nin bölgesel stratejisinin ve daha geniş Karadeniz havzasının istikrarının merkezinde yer almaktadır.

**Görsel: Dreamstime, Nationsonline ve Daily Sabah*

[1] Teoman Ertuğrul Tulun, "The Foundational Pillars of Stability in Black Sea," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), 22 Mart 2023, https://avim.org.tr/en/Analiz/THE-FOUNDATIONAL-PILLARS-OF-STABILITY-IN-THE- BLACK-SEA ; Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, "Sıkça Sorulan Sorular," erişim tarihi 27 Nisan 2025, https://www.bsec-organization.org/faq ; Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, "BSEC at a Glance," erişim tarihi 27 Nisan 2025, https://www.bsec-organization.org/bsec-at-glance.

[2] Teoman Ertuğrul Tulun, "The Foundational Pillars of Stability in the Black Sea," ; Ertuğrul Apakan, "Turkey's Approach to the Black Sea Region and to the Organization of the Black Sea Economic Cooperation (BSEC)," T.C. Dışişleri Bakanlığı, erişim tarihi 27 Nisan 2025, https://www.mfa.gov.tr/turkiye_s-approach-to-the-black-sea- region-and-to-the-organization-of-the-black-sea-economic-cooperation-_bsec_-.tr.mfa ; Özge Nur Öğütcü, "Karadeniz Ekonomik İşbirliği 25. Yıl Zirvesi," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), 31

Mayıs 2017, http://avim.org.tr/en/Yorum/25TH-ANNIVERSARY-SUMMIT-OF-THE-BLACK-SEA-ECONOMIC-COOPERATION .

[3] Teoman Ertuğrul Tulun, "Karadeniz'de İstikrarın Temel Direkleri," ; Faruk Hanedar, "Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü 2023'te Bölgesel Konularda İlerleme Kaydediyor," Anadolu Ajansı, 30 Aralık 2023, https://www.aa.com.tr/en/world/organization-of-black-sea-economic-cooperation-make-advancements-for- regional-issues-in-2023/3096022

[4] BSEC-URTA, "Türkiye Dönem Başkanlığı Sırasında Önceliklerini ve Hedeflerini Sunmuştur: Yenilikçi Teknolojik Girişimcilik & Start-up'ların Rolü," 13 Temmuz 2023, https://bsec-urta.org/2023/07/13/turkiye-presented-its-priorities-and-goals-during-its-chairmanship-innovative-technological-entrepreneurship-the-role-of-start-ups/

[5] Diba Nigar Göksel, Protokoller Sonrası Türkiye ve Ermenistan: Başa Dönmek mi? (İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı, 2012), https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/report_Turkey_And_Armenia_Post_Protocols_Back_To_Square_One_EN.pdf. ; Ercan Özer, "The Black Sea Economic Cooperation and Regional Security," Perceptions: Journal of International Affairs 2, no. 3 (1997): 1-18,

[6] Ercan Özer, "The Black Sea Economic Cooperation and Regional Security,"

[7] Katılımcı, "Yerevan Ekim'de WCIT 2024'e Ev Sahipliği Yapacak," Asbarez, 22 Mayıs 2024

[8] GTAI - Ermenistan Turizm ve Bölgesel Altyapı Projesi

Dünya Bankası, "Armenia Tourism and Regional Infrastructure Project (P504282)," Project Information Document, 4 Şubat 2025, https://www.gtai.de/resource/blob/1866308/63eaf22f2773c0a2873248528bffc456/PRO202502051866300.pdf ; Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ), "Culture," erişim tarihi 27 Nisan 2025, https://www.bsec-organization.org/areas-of-cooperation/culture

[9] Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, "Kültür," erişim tarihi 27 Nisan 2025.

[10] Tedo Japaridze, Panagiota Manoli, Dimitrios Triantaphyllou ve Yannis Tsantoulis, The EU's Ambivalent Relationship with the BSEC: Reflecting on the Past, Mapping out the Future, ICBSS Policy Brief no. 20 (Atina: International Centre for Black Sea Studies, Ocak 2010),

[11] Bülent Karadeniz, "Karadeniz'de Güvenlik ve İstikrar Mimarisi," Perceptions: Uluslararası İlişkiler Dergisi 12, no. 4 (Kış 2007): 95-118,

[12] George Bonas ve Dimitrios Filippidis, KEİ Bölgesinde Bilim ve Teknoloji: Proposals for

Enhanced Cooperation, ICBSS Policy Brief no. 4 (Atina: Uluslararası Karadeniz Araştırmaları Merkezi, Temmuz 2007), https://www.files.ethz.ch/isn/104580/PB_04.pdf

[13] Turkey to Host Black Sea Security Talks Amid Hopes for Russia-Ukraine Ceasefire," TRT Global, 13 Nisan 2025.

[14] Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), 2019 Faaliyet Raporu, 2019.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "KARADENİZ HAVZASINDA AB'NİN ZORLAYICI YAKLAŞIMLARINA KARŞI İŞLEVSEL İŞBİRLİĞİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 42. Mayıs 06. Erişim Kasım 04, 2026. https://avim.org.tr/tr/Yorum/KARADENIZ-HAVZASINDA-AB-NIN-ZORLAYICI-YAKLASIMLARINA-KARSI-ISLEVSEL-ISBIRLIGI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır